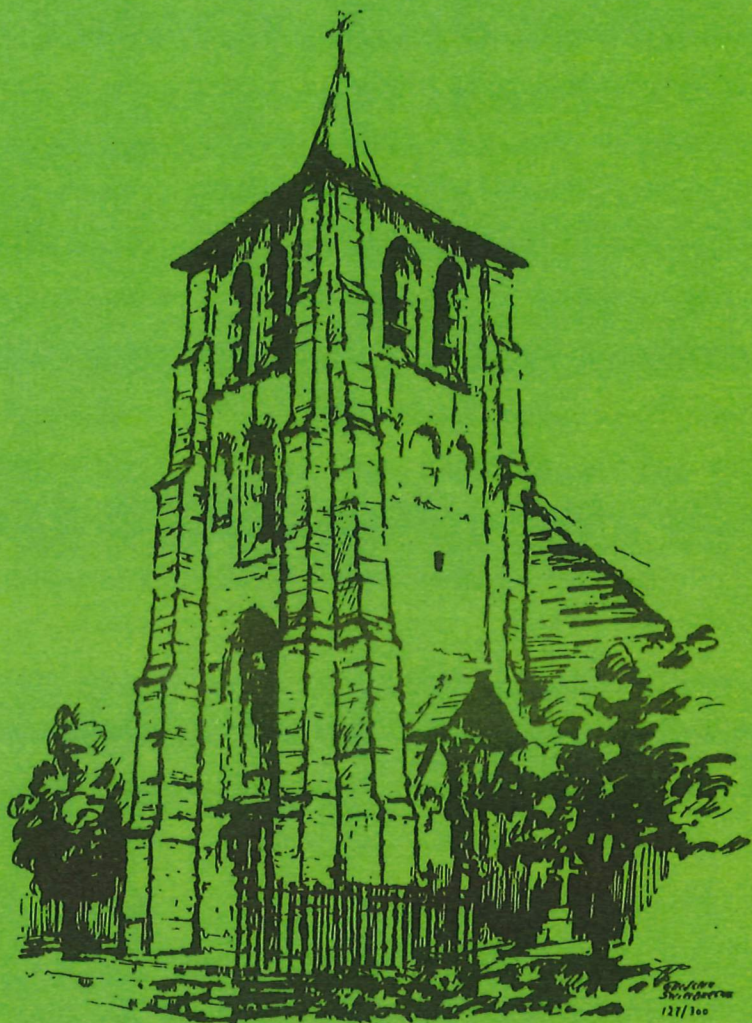

ZILLEGHEM

V.U.: J. Pollet, St.-Eloostr. 16 8210 Zedelgem - Kantoor: Zedelgem 1

JUNI 1988 - 9DE JAARGANG NR 2
Driemaandelijks tijdschrift

V.U.: J. Pollet, St.-Eloostr. 16 8210 Zedelgem
Afgifte-kantoor: Zedelgem 1

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

I N H O U D

Pollet Jules	Huwelijkskontraakt tussen Gelein van Haveskerke en Katelijne Cats (1505)	43
Denys Bertrand	Jozef van Ryckeghem een Loppems priester aan het IJzer- front (1914-1918)	48
Van Ryckeghem Jozef	Oorlogsherinneringen	62
Kyndt Eddy	Eenighe gewoonelijke en buy- tengewoonelijke voorvallen te Zedelgem	76

JUNI 1988 - 9DE JAARGANG NR 2

REDAKTIE EN BEHEER

Jules Pollet	Sint-Elooistraat 16	Zedelgem
Patrick Arnou	B.J. Lievensstraat 2a	Zedelgem
Géry Cappon	Schattingbeekstraat 3	Zedelgem
Victor Deceuninck	Groenestraat 29	Zedelgem
Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13	Loppem
Eddy Kyndt	Snellegemsestraat 8	Zedelgem

Erevoorzitter: E. H. Willy Peirsegaele

Lidmaatschap: 250 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. uitgever: Jules Pollet, Sint-Elooistraat 16 Zedelgem

HUWELIJKSKONTRAKT
tussen
GELEIN VAN HAVESKERKE en KATELIJNE CATS
1505

Jules POLLET

In 1497 was Gelein van Haveskerke, na de dood van zijn broer Martin, heer van Zedelgem geworden. Beiden, Martin en Gelein, waren zonen van Adriaan van Haveskerke, heer van Zedelgem, gestorven in 1482.

Na het overlijden van zijn eerste echtgenote, leert Gelein van Haveskerke een jonge dame kennen die zijn tweede echtgenote zal worden: Kateljne Cats, dochter van de baljuw van Zierikzee, Niklaas Cats fs. Lieven en van Gertruid Flop fa. Bolland. Vooraleer echter te komen tot "eene wettachtigen toecomenden huwelicke" werde bij kontraktde huwelijks voorwaarden bepaald en bezegeld op 27 december 1505. Dit gebeurde voor burgemeester, schepenen en raadsleden van de stad Zierikzee (1).

De ene partij was "Ghelein van Aefskercke heere van Zelegem zoone van wijlen Mer. Adriaen van Aefskercke in zijn leven riddere etc." Hij was

geassisteerd door Andries Andries "rentemeester van mijnen genadegen heere van bewesterschelt in Zeelandt met someghe ander zijne vrienden".

De andere partij was Jonkvrouw Katelijne Cats, geassisteerd door haar ouders "Claes Lievens zoon van Cats en joncvrau Getruijdt Flop dochtervan Bollant ende someghe van haer vrienden ende magen".

Nu we beide partijen kennen, laten we dan verder zien wat in deze huwelijks voorwaarden zoal werd bepaald en afgesproken.

Gelein van Haveskerke zou in de huwelijksge­meenschap volgende goederen inbrengen, die een jaarlijkse opbrengst vertegenwoordigen van 88 lb. 9 s. 10 gr. Vlaams en die bestonden in lenen en andere goederen:

1. "de heerliche­de van Zeleghem metter renten hun streckende in Dixmuide ende molen Tarterijcken", met een opbrengst van 30 lb. gr. per jaar. Zoals we zien gaat het hier om de heerlijke renten te Diksmuide en de molen te Aartrijke. Later is de molen van Aartrijke overgegaan van Gelein van Haveskerke naar Joos Verbeure - zo was het in 1553. (2)

2. Pachtgoederen in Jabbeke, gebruikt door:

- Jan Lebbins:	13 lb. 16 s.gr.
- Pieter Arnoudts fs. Steven:	6 lb. 5 s.gr.
- Adriaan Sack:	9 lb. 5 s.gr.
- Jan Jacobs zoon broeder:	4 lb. 16 s.gr.
- Cornelis Janssoone:	4 lb. 16 s.gr.
- "eene brauwerije met wat landts":	3 lb. 12 s.gr.

- de molen te Jabbeke "verpacht voor een half
hoet rocx de weke twelcke men estimeert
voor drie pondt tsiaers".

- kleine renten in "Jabbeke ende Sneldegem":
2 lb. 9 s. 10 gr.

3. "Ende noch thien pondt grooten tsiaers lijf-
renten up tgoet van Joes Adriaens zoone vanden
Hooge".

Alles samen: 88 lb. 9 s. 10 gr. Deze goederen
echter waren belast met omtrent 22 lb.gr. per
jaar.

Van hun kant beloofden Niklaas Cats en zijn
vrouw Gertruid Flop in de huwelijksgemeenschap
voor hun dochter Katelijne in te brengen de
tienden liggende in het "poortambacht van Zirixee
onlax bij hen gecocht ende vercregen van Jacob
Raesse Jacobs zoone van Hamstede" met een waar-
de van omtrent "twintich pondt grooten tsiaers".
Deze tienden zouden ze aan hun dochter Katelijne
overmaken door een akte verleden voor de heren
van St.-Jan te Utrecht, van wie deze tienden
als leen werden gehouden. Deze tienden waren
belast met 3 lb. 9 s.gr per jaar te weten aan:

- de heren van St.-Jan te Utrecht:
6 gouden rijngulden
- Jan Pieter Huegesone: 25 s.gr.
- Anthone Gillis Boudins zone: 9 s.gr.
- St.-Lievensklooster in Zierikzee ("Sinte Lie-
vins monstre in Zirixee"): 8 s.gr.

Mochten deze tienden niet kunnen overgezet wor-
den op Katelijne, dan zouden haar ouders' 200
lb.gr. in de huwelijksgemeenschap brengen,
namelijk 100 lb.gr op de dag dat het huwelijk
werd voltrokken en de andere 100 lb.gr. zes

maanden na de voltrekking van het huwelijk. Daarbij zullen de ouders aan hun dochter Kate-lijne klederen geven ter waarde van 100 rijngulden alsook "de feeste ende tbanquet... betalen sonder des voirscreven Gheleins coste in dese voornoemde huwelixे voorwaerde".

Verder komen bepalingen voor die in acht moeten worden genomen bij het overlijden der echtgenoten.

In geval Gelein eerst zou sterven en er geen kinderen zouden zijn, dan zou Katelijne als douarie (weduwgoed) per jaar gedurende de rest van haar leven krijgen 100 rijnguldens van 40 gr. elke gulden te nemen op de bezittingen van haar echtgenoot. De goederen door haar in het huwelijk ingebracht zouden van haar blijven alsook de helft van de tijdens het huwelijk verworven goederen, mits zij ook de helft van de schulden zou betalen.

Voor het geval nu dat "zij kijndt oft kijnderen tsamen hadden" zou Katelijne als douarie maar 60 gulden per jaar krijgen naast hetgeen door haar in het huwelijk was ingebracht.

Mocht Katelijne nu eerst sterven en er nog geen kinderen zouden zijn, dan zou alles wat Katelijne in het huwelijk heeft ingebracht terugkeren naar haar vader of indien hij reeds zou gestorven zijn naar haar "naeste erfgenamen". Ook de helft van de tijdens het huwelijk verworven goederen zouden dezelfde weg gaan mits ze ook de helft der schulden zouden betalen. In geen geval zou iets van wat Gelein in het huwelijk heeft ingebracht naar de zijde van zijn vrouw kunnen gaan. Dat waren zijdehoudende goederen.

Zo werd dit huwelijkskontrakt door beide partijen aanvaard en hebben "burgemeesteren scepenen ende raeden der stede van Zirixee dese briefven doen bezegelen metter voorseiden stede segel ter saecken hier an vuytghangende..." en daarbij werd deze akte "omme der meerder zekerheits wille... oock besegelt met onsen segelen vuythangende".

En de slotzin luidt: "Gedaen den zeven ende twintichste dagh van december int jaer ons heeren duust vijhondert vijfve a nativitate", dit is op 27 december 1505 na de geboorte van de Heer.

BRONNEN:

- (1) Rijksarchief Brugge, Fonds de Thibault de Boesinghe nr. 364.
We zeggen hartelijk dank aan de heer Willy Stevens die ons dit stuk meedeelde.
- (2) J. POLLET, Bijdragen tot de geschiedenis van Aartrijke 1740-1814, Aartrijke, 1986, p. 175.

JOZEF VAN RYCKEGHEM
een Loppems priester aan het IJzerfront
(1914-1918)

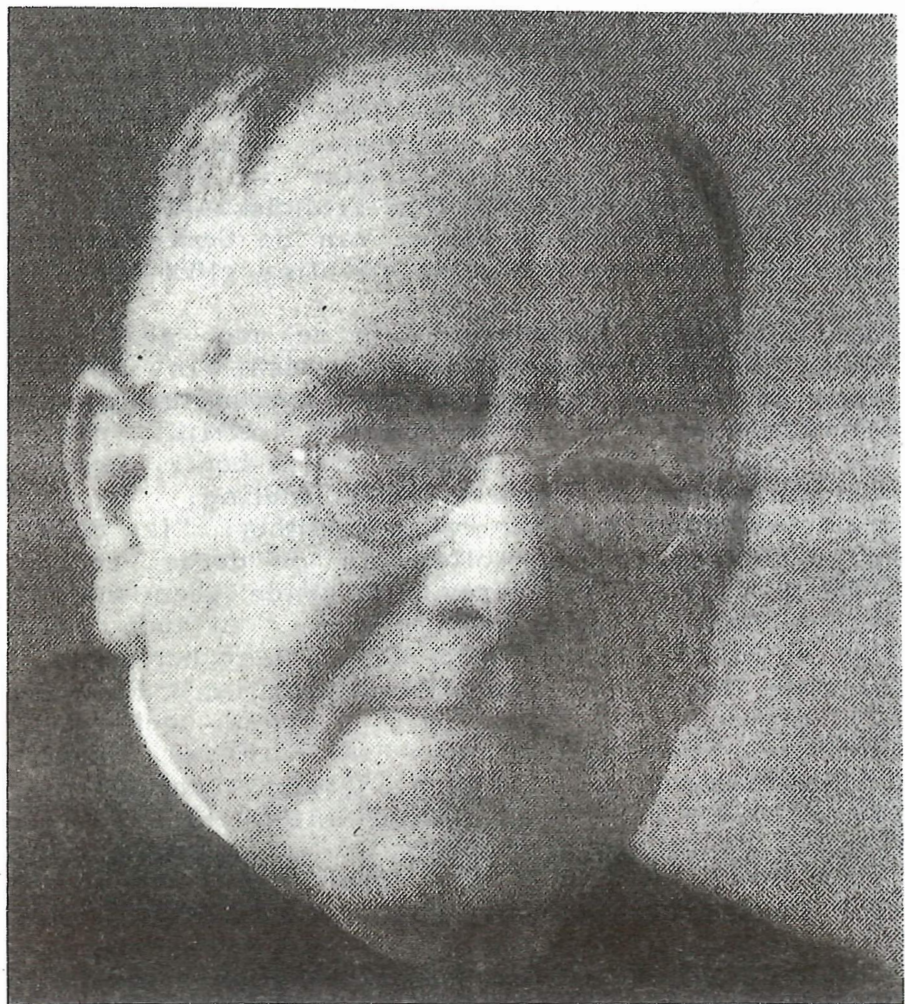

Bertrand Denys

Jozef Van Ryckeghem heb ik persoonlijk niet gekend. Toen ik in 1971 in Loppem kwam wonen, was hij al vijf jaar overleden. Uit zijn levensloop, zijn geschriften en de korte levensschets die Jozef Geldhof aan hem wijdde in "Ne Pereant 1966" (1), komt hij letterlijk en figuurlijk naar voren als een groot man. Hij is één van de 20 priesters, afkomstig van Loppem, die in Alban Vervennes "De parochie Sint-Martinus te Loppem en haar pastoors van 1300 tot heden" vermeld worden.

Met eerbied en trots spreken de familieleden nog over hun "nonkel paster". Van zijn neef en naamgenoot Jozef Van Ryckeghem, bewoner van de ouderlijke hoeve "De Kelle" (tegenover de doolhof aan het Groot Kasteel van Loppem), ontvingen we enkele gegevens over de familie Van Ryckeghem.

In de volgende afleveringen van "Zilleghem" publiceren we fragmenten uit de onuitgegeven "Oorlogsherinneringen 14-18" van E.H. Jozef Van Ryckeghem, die ons laten zien hoeveel werk en opoffering deze man tussen 1914 en 1927

E.H. Jozef Van Ryckeghem

leverde.

Jozef Van Ryckeghem was de oudste zoon in het gezin van Louis en Elisabeth Dekeyser (2). Zijn ouders bewoonden een kleine hoeve van de familie van Caloen (De Kelle) en vader Louis was tevens toezienaar in het domein van het Groot Kasteel. Louis Van Ryckeghem was ook heel actief in het parochiaal leven: secretaris van het Sint-Vincentius genootschap (40 jaar in 1912), lid van de broederschap van Sint-Franciscus-Xaverius (50 jaar in 1911) enzorger van de Gemeenzaamheid Sint-Martinus vanaf de stichting (1886-1918).

Na zijn lager onderwijs aan de pas gestichte Vrije Lagere Jongensschool (gesticht in 1879), trok Jozef Van Ryckeghem, fransonkundige plat-telandsjongen, op twaalfjarige leeftijd, naar het deftige Brugse college Saint-Louis, waar hij startte in de voorbereidende afdeling.

Zelf vertelde hij aan Jozef Geldhof: "Ik deed mijn intrede in het college in de derde "cours Français" bij Jules Leroy. Ik kende geen woord Frans daar ik van Loppem kwam, en toch was het al Frans dat de klokke sloeg. Daar herleerde ik mijn tafels van vermenigvuldiging in 't Frans, de grenzen van België in 't Frans, gebeden, retraites, predikaties: alles in 't Frans. Enkel rijkemanszootjes die geen Vlaams verstonden, waren dan aan 't hoofd van de klas." (3)

Toch kreeg hij er al gauw enkele goede vrienden als Jozef De Wolf, Frans Lowyck, Alfred De Meester... die wel eens een clandestiene bijeenkomst durfden organiseren. Van Ryckeghem vertelde zelf graag dat hij eens stiekem de Gentse socialist De Miliano was gaan beluisteren op een meeting op een zolder van een café in het

Kuiperstraatje. "De Miliano viel uit tegen alwie gezag droeg, baas was of de naam had de werkmán uit te buiten. Daar hoorden wij hem uitvallen tegen kerk en priesters en onder meer tierde hij het uit dat zopas de bisschop van Brugge op een feestmaal doodgevallen was "met een stuk taarte in zijn smoel". (Mgr. De Brabandere stierf in maart 1895 ten huize van dhr. de Halleux in de Oudeburgstraat, waar hij aanwezig was op een Plechtig Communiefeest. Jozef Van Ryckeghem vernam de dood van de bisschop op een socialistische meeting!)

De flamingantistische surveillant Delaere, hiervan op de hoogte gebracht, toonde zich erg begripvol voor zoveel sociale gewogenheid. (4)

In Sint-Lodewijks ontving Jozef Van Ryckeghem een degelijke vorming en in 1896 startte hij in Roeselare zijn priesterstudies in filosofie. In 1897 keerde hij naar Brugge terug om er in 1900 zijn vierjarige theologische opleiding te beëindigen. Op 22 december 1900 werd hij priester gewijd, nadathij al op 18 september als surveillant van zijn vroeger Sint-Lodewijks-college was aangesteld. Later vertelde hij vaak over kanunnik Van Haecke en zijn alomgekende moppentapperstalent, over de vakantietripjes naar Cadzand (de eigen stranden stonden op de index), over het Sinterklaasfeest en de refergenoegens en over bekende en minder bekende oud-leerlingen van Sint-Lodewijks.

Acht jaar was Jozef Van Ryckeghem surveillant aan het college. Door een naamverwarring met zijn collega Juliaan Derycke, werd hij tot kapelaan benoemd in Leisele.

Voor het eerst maakte hij kennis met de Veurne-

ambachtenaar: "vasthoudend aan eigen gedacht, eigen opvattingen en geplogendheden, koel en moeilijk werm te maken voor nieuwigheden op eender welk gebied. Gesloten ook en terughoudend, doch eens het vertrouwen gewonnen, wist men met wie men te doen had, en kon men er vast op rekenen." (5)

Op 28 juli 1910 werd hij naar Diksmuide overgeplaat als onderpastoor. De Diksmuidenaars typeerde hij zo: "De Diksmuidse stedelingen, ietwat lichtzinnig aangelegd, belust op leute en plezier, op een gemakkelijk leventje, gewikkeld in soms kleinzielige politieke strijd, waar de priesters willens nillens midden het strijperk stonden".(6)

In 1914 brak de voor Diksmuide zo rampzalige eerste wereldoorlog uit. Jozef Van Ryckeghem nam toen meer dan zijn verantwoordelijkheden op: onderpastoor in Hondshoote (met thuishaven Leisele), opstellen en verspreiden van het frontblaadje "Dixmude en omstreken, op het vreemde" (1917-1918) (7), overbrengen van de remonstrans, eigendom van de hospitaalkapel van Diksmuide naar Isenberge (deze remonstrans werd op Kerstmis 1914 door de Duitsers aan de Belgen terugbezorgd, tijdens een moment van vrede aan de IJzer)(8).

Van Ryckeghem liet niets onverlet om Diksmuidse kunstschaten (o.a. Jordaens: "De aanbidding der Wijzen") te redden en mee te helpen aan de wederopbouw in de "verwoeste gewesten" van Diksmuide (1918-1927). Over deze laatste periode vertelt E. H. Van Ryckeghem zelf uitvoerig in zijn "Oorlogsherinneringen 14-18". (9)

Op 10 juli 1919 werd hij dan desservitor in Lampernisse, Oostkerke, Kaaskerke en Diksmuide: een totaal verwoeste streek. Na enkele maanden werk in deze woestenij, schreef Mgr. Waffelaert over zijn naarstige priester: "Que ce prêtre s'acquitte avec le plus grand dévouement de sa mission, humainement parlant très ingrate. Les pouvoirs publics feraient oeuvre patriotique en assistant ce prêtre, en lui procurant des baraquements et des tentes pour églises provisoires." (10) Op 23 november 1920 benoemde de bisschop hem tot pastoor van Kaaskerke.

In die naoorlogse jaren recupereerde hij enkele kunstschaten en devotievoorwerpen. Een collectie liturgische gewaden bracht hij van Vladslo (daar achtergelaten door de Duitsers) terug naar Diksmuide. In Kaaskerke liet hij de kapel aan de IJzer herbouwen en het eeuwenoude beeld van O.-L.-Vrouw-van-Troost-in-Nood had hij kunnen redden. De klok van deze kapel bleef echter zoek. Pas in 1980 werd ze door de zoon van luitenant graaf Edouard d'Oultremont teruggeschonken aan de kerkfabriek van Kaaskerke, wiens eigendom ze was. Van 1918 tot 1980 verbleef de klok op het kasteel van Nouvelles bij Bergen. (11)

25 augustus 1922. Pastoor Van Ryckeghem mocht nog maar eens de verhuiswagen laten aanrukken. Nu richting Merkem. Hij moet er in erbarmelijke omstandigheden gewoond en gewerkt hebben. Bij een sneeuwstorm rukte de wind het teerpapier van zijn dak en hij lag midden de nacht onder de blote hemel. Toch kon hij er heel wat verwezenlijken. In februari 1927 verloor E.H. Van Ryckeghem er zijn jongste zuster Reinilde, bezweken onder een zware sinusitis. Zij had

er na de dood van hun moeder, slechts één jaar het huishouden van haar broer kunnen verzorgen. Zij was amper 39 !

Na 8 jaar zwaar werk in de verwoeste gewesten, begon Jozef Van Ryckeghem te lijden aan rheuma. Was het hieraan te danken dat hij op 19 augustus 1927 een benoeming kreeg als pastoor van Beernem ontving ? De gezonde boslucht zou hem goed doen. Hij arriveerde er echter midden de periode van "De moord van Beernem". "Hij genoot veel aanzien onder zijn nieuwe parochianen", schreef Alfons Ryserhove in zijn Geschiedenis van Beernem. (12)

Alweer slechts na 3 jaar stuurde de bisschop hem op 27 december 1930 naar een andere parochie: Ruiselede. Hij werd er pastoor en later directeur van de zuster van O.-L.-Vrouw van de Zeven Weeën. Ook hier ontpopte hij zich weer als bouwer: nieuwe klaslokalen voor de jongens, een woning voor de conciërge, bureaus voor de werkliedenbond, centrale verwarming voor de kerk, oprichting van een ziekenhuis dat zich later uitbreidde tot Beernem, stichting van een kraaminrichting in Beernem, dertien klassen van de lagere meisjesschool...

Op nauwelijks eenenzestigjarige leeftijd nam deze noeste pastoor ontslag. Aan zijn bisschop Lamiroy schreef hij: "Ruiselede heeft een sterke pastoor nodig en ik ben niet meer de man daarvoor." (13) Wellicht vreesde hij ook een beetje de reacties van de Ruiseleedse bevolking, na het wegsturen van de Broeders uit de jongensschool van zijn parochie. Toch zou hij nog 22 jaar algemeen directeur van het klooster O.-L.-Vrouw van de Zeven Weeën in Ruiselede blijven.

Op 22 maart 1959 ging hij volledig op rust en betrok een kamer in het bejaardentehuis van Ruiselede. Hij overleed er op 27 april 1966.

Jozef van Ryckeghem toonde altijd heel wat interesse voor kunst, taal en letterkunde. Zelf schreef hij talrijke gedichten, die echter nooit gebundeld werden. Af en toe zag er een het daglicht, o.a. in zijn frontblaadje "Dixmude en omstreken op het vreemde", dat hij bijna helemaal alleen volschreef. Voor de gedachtenis van zijn priesterwijding schreef hij zelf de volgende verzen:

*"O mijn God! 'k heb hier beneden
U maar eene gunst gevraagd:
Priester zijn, op 't altaar treden
En mijn bede heeft U behaagd!
Priester zijn, en 't grote wonder
Doen ontstaan uit brood en wijn
Schepsel, U mijn Schepper, onder
't Mensdom weder mens doen zijn;
In Uw naam genade schenken;
Voor U in gezantschap gaan...
Heer te veel! Wie kan 't gedenken
Zonder liefde en dankgetraan!
Moet ik lijden, thans en werken
Voor der zielen zaligheid
Leed gaan troosten, moed versterken
Heer, uw dienaar is bereid!"*

Toen Lodewijk De Wolf tijdens de eerste wereldoorlog achter het front op zoek ging naar gegevens over Westvlaamse kerken, stuurde Jozef Van Ryckeghem hem gegevens over de kerken van Loppem, Leisele en Hondshoote. (14) Zijn onverdrotten ijver om Diksmuidse kunstschaten te redden, komt in zijn "Oorlogsherinneringen" geregeld naar voren.

Toenhij dienst deed in het Frans-Vlaamse Hond-schoote, scherpte hij zijn aandacht voor de Frans-Vlaamse taalschat en verzamelde talrijke notities en in het bejaardentehuis van Ruiselede nog volkse uitdrukkingen en liedjes voor E.H. Jozef Gelhof.

Jozef Van Ryckeghem kende een rijkgevuld en lang priesterleven en bleef tot het einde helder van Geest. Zijn "Oorlogsherinneringen 14-18" zette hij op hoge leeftijd en op aandringen van zijn vrienden, op papier. In drie kleine klad-schriften beschreef hij zijn wedervaren achter en aan het front in de periode 1914-1927. Zijn uitstekend geheugen was hierbij zijn enige hou- vast, daar hij in 1914 al zijn papieren had verloren in zijn vernielde onderpastorie in Diks- muide. Heel bescheiden gaf hij zijn "Oorlogsher- inneringen" de volgende aanhef mee:

"Hij die deze bladzijden zal lezen, gedenke dat zij geschreven werden door iemand wiens gezicht verflauwd was, zodanig dat hij moeite had om de rechte lijn op het papier te volgen en hem de vastheid der schrijvende hand ontbrak. Enkele datums zijn mogelijks niet geheel juist opgegeven. Dit alles werd immers neergeschreven door hem die het beleefd heeft 45 jaar na dat het gebeurde."

In deze en volgende afleveringen van "Zilleghem" publiceren we enkele herschreven uittreksels uit die merkwaardige herinneringen van een Loppemse priester aan en achter het front, tijdens en na de eerste wereldoorlog.

BRONNEN EN VOETNOTEN

(1) Jozef Geldhof, pr.: "Ne Pereant, necrologisch jaarboek der geestelijkheid uit het bisdom Brugge, III 1966", Brugge 1967.

(2) Familie Louis Van Ryckeghem-Dekeyser

Louis Van Ryckghem	X	Elisabeth Dekeyser
° Loppem 15-07-1834		° Loppem 30-09-1846
+ Loppem 05-03-1918		+ Loppem 11-09-1926

(1) **Jozef** : ° Loppem 07-03-1876
priester gewijd 22-12-1900
+ Ruiselede 27-04-1966

(2) **Sidonie** ° Loppem 26-09-1877
x Karel Redee
+ Brugge 08-02-1966

(3) **Maria** ° Loppem 03-05-1879
+ Loppem 06-01-1882

(4) **Euphrasie** ° Loppem 06-12-1880
+ Loppem 06-06-1891

(5) **Maria** ° Loppem 25-09-1882
zuster der Arme Klaren
+ Gent 20-08-1926

(6) **Eduard** ° Loppem 15-07-1886
x Margaretha D'Hondt
+ Loppem 15-12-1980

(7) **Medard** ° Loppem 15-04-1884
+ Loppem 20-11-1969

(8) **Renildis** ° Loppem 06-04-1888
+ Merkem 22-02-1927

(3) Jozef Geldhof: o.c. p. 41

(4) Jozef Van Ryckeghem: "Mijn collegejaren in Saint Louis als leerling: 1888-1896" in Haec Olim 1963-1964, nummer 15.

- (5) Jozef Geldhof: o.c. p. 43
- (6) Jozef Geldhof: o.c. p. 43
- (7) "Dixmude en omstreken op het vreemde" werd op 1200 exemplaren gedrukt bij Alexis De Carne in Stavele en aan meer dan 1000 Diksmuidse personen en gezinnen gestuurd. Verantwoordelijke uitgever: J. Van Ryckeghem, au presbytère à Hondshoote (Nord) of Dorp n° 2 te Leysele (Vrij België).

Het blad verscheen aanvankelijk maandelijks, later met langere tussenpozen, tussen januari 1917 en juni-juli 1918.

- (8) Zie hierover: Gaston Durnez: "Een bloem in het geweer", Uitg. Heideland, Hasselt 1969 (Vlaamse Pocket nr. 167).
Luc Schepens en Luc Devliegher: "Front 14/18", Lannoo, Tielt/Den Haag 1968.
- (9) Jozef Van Ryckeghem: "Oorlogsherinnering 14-18" Pro Manuscripto, 63 blz.
- (10) Jozef Geldhof: o.c. p. 44
- (11) "Geredde klok uit WO1 is terug in Kaaskerke" in De Standaard, 16-17 augustus 1980.

Donderdagavond, tijdens een plechtigheid in de parochiekerk van de Diksmuidse deelgemeente Kaaskerke, overhandigde graaf Gaston d'Oultremont, wonende op het kasteel van Nouvelles bij Bergen, aan de kerkfabriek van Kaaskerke de kleine klok die in 1915 werd gered uit het eeuwenoud kapelletje van Troost in Nood te Kaaskerke. In 1915 bezette het eerste regiment Gidsen geïmproviseerde loopgraven ter hoogte van het door de Duitsers ingenomen Diksmuide. Het derde escadron bevond zich te Kaaskerke. Brigadier Vandereecken, uit Amougies, die zich als vrijwilliger had gemeld om aan de overkant van de IJzer een vijandelijke uitkijkpost te vernietigen, bemerkte bij zijn terugkeer de reeds gedeeltelijk vernielde kapel van Troost in Nood, stelde vast dat de klokketoren nog gaaf was en dat er nog een klok in hing. Hij wilde niet dat die (30 kg wegende) klok in handen van de Duitsers zou vallen en in maart 1915 ging hij met twee soldaten naar de kapel en maakte haar los. Terug bij zijn eenheid overhandigde hij ze aan zijn luitenant, graaf Edouard d'Oultremont. DE klok zou tot aan de wapenstilstand als versiering dienen

in de mess van het escadron.

Op het einde van de eerste wereldoorlog nam graaf Edouard d'Oultremont de klok mee naar zijn kasteel te Nouvelles. Nadat hij en zijn echtgenote gestorven waren, ging hun oudste zoon Gaston, om aan een wens van zijn overleden moeder te voldoen, naar Kaaskerke om er de kapel Troost in Nood (die na 1918 was wederopgebouwd) te zoeken. Hij stelde vast dat het nu een kapel zonder klok was en besliste de in 1915 geredde klok terug te geven.

(12) A. Ryserhove: "Beernem. Een Heemkundige Studie." Familia et Patria p.v.b.a., Handzame 1979. Zie p. 154.

(13) Jozef Geldhof: o.c. p. 47

(14) Zie brief in bijlage.

BIJLAGE

Brief van Jozef Van Ryckghem aan Lodewijk De Wolf, bewaard in de P.B.C. (Boeverbos) onder het nummer 7AB1

Hondschoote 7-3-17

Goede Vriend Lodewijk

Eindelijk ben ik hier met antwoorde. De kerk van Lophem: zij is in 't begin der jaren 70 hersteld geworden, als ik niet en misse meer of minder onder leiding en toezicht van Bethune. De toren: 't Is wel de oude die er was voor 70. Mij dunkt dat het in de jaren 1600 is dat hij eens door den bliksem afgebrand is. Daar moet in 70 een beuk bijgebouwd zijn. Allezins de paradijsdeur zit toegemets (sic) langs den kant der pastorie (mannenbeuk).

Leysele. De toren is van 1608 en 9. Hij staat midden de kerk en schijnt dan geheel herbouwd. De mannenkoor in zijn tegenwoordigen vorm is van 16 honderd in de twintig, 't achterste deel van 1532. De ingang is van de elfde eeuw (onderste van de gevel). De O.L.V. koor langs vooren is van 12 tot 13 honderd. 't Zijn daar twee vensters gebleven in style primaire. Dan eenige in secondaire, in denzelfden vrouwkoor. 't Overige is flamboyant.

Hondschoote: De toren is niet herbouwd. Alles moet er van dezelfde oude zijn: 1513 staat gebeiteld in 't steen. Men heet hem "de witte torre" omdat hij in wit steen van de streke is. Kent gij "Dixmude à Bergues" van Vandergucht. Wat onbeduidend prullewerk nietwaar, buiten eenige jaargetallen. Geldklopperie! En nu! Kent gij kleermaker Dehaene van uit jen straatjen te Brugge. Ja nietwaar. Ehwel zen zeune, de broère van de kokkin is hier (te Houthem) in Groot Kwartier met den graad van Commandant. Niet-tegenstaande zijn soldatekazakke zit er lijk in elken bruggeling die zich respekteert een graantje kunstliefheberie in zijn ziele (die Goddank een christenen gebleven is). Uit liefheberie gaat hij sedert 't begin van den IJzerslag overal rond en strekt de kerken der streke effen-aan volgens er veranderinge komt in 't platschieten. Bij hem zoudt ge vele vinden maar hij is er dief van.

Zoudt ge mij ook geen dienst kunnen bewijzen. In 't Begin van april wordt er in Londen eene tentoonstelling geopend van kerkegoed voor de kerken der Dekenij Dixmude. Wij zouden danig geern de photographiën krijgen dezer kerken

om er tentoongesteld te worden. Enkel in leeninge dus. Zoudt gij mij daar niet kunnen aan helpen?

En onze goê vrienden niet waar! Lodewijk Ghys en Leo Claeys. Twee zulke ingoede en kunstminnende zielen. Wat al slachtoffers maakt de oorlog. Requiescant in Pace. Genegen en dienstveerdig.

J. Van Ryckeghem

Kent gij geen middel om wat nieuws te krijgen uit de streke van Brugge. 't Is van teinde van 1915 dat ik niets meer ontving van mijnen ouden vader en moeder.

Pas in mei-juni 1918 vernam Jozef Van Ryckeghem het overlijden van zijn vader Louis Van Ryckeghem. In "Dixmude en omstreken..." van juni-juli 1918 (laatst verschenen nummer) meldde hij: "Laatst kwam mij de droeve mare toe der dood van mijnen vader, Heer. Lodewijk Van Ryckeghem, overleden te Lophem (bezet België) in Maart 1918."

OORLOGSHERINNERINGEN 14-18

E.H. Jozef Van Ryckeghem

De orkaan komt op.

De zaterdag 1 augustus 1914 worden te Diksmuide de eerste reservisten opgeroepen voor het Belgisch leger. De maandag 3 aug. (marktdag te Diksmuide) worden de paarden opgeëist voor het leger.

De 15 aug. en de volgende dagen wordt, onder grote toeloop van het volk, het octaaf van O.L.-Vrouw van Barmhartigheid gevierd. Het mirakuleus beeldje (Notre Dame de Joy) van O.L.Vr. wordt in processie rondgedragen in stad.

Dit beeldje werd voor de vlucht uit Diksmuide ondergedolven (1). De zaterdag 2 september komen 'n 200 Duitse soldaten toe te Esen. In Diksmuide wordt bevel gegeven deuren en vensterluiken te sluiten. Bij schermutselingen tussen Duitsers en Belgische burgerwachten en vrijwilligers vallen doden en gekwetsten. 19 gekwetste Belgen worden ondergebracht in 't hospitaal van Diksmuide.

Z.E.H. Deken roept de kerkheren samen om raad te slaan over te nemen voorzorgen. Men blijft zonder beslissing.

De 20 aug. komen 300 vluchtelingen uit het Mechelse te Diksmuide toe. Alle Diksmuidelingen zonder onderscheid van opinie wedijveren om hulp

te bieden en onderkomen te verschaffen. De vloed der vluchtelingen stijgt tot 'n duizendtal en alle lokalen en klassen zitten volgepropt. Eindelijk wordt de kerk opgeëist voor de soldaten van 1e, 8e en 13 linieregiment die deerlijk gehavend en verarmoed toestromen. De vloer wordt met strooi belegd. Ziende hoe roekeloos en onvoorzichtig zij in het strooi met vier omspringen wordt onder meer het kunstwerk "De aanbidding der Wijzen" van Jordaens van boven het hoogaltaar afgenomen en in veiligheid gebracht. Er wordt gezocht naar kelders of andere overwelfde bergplaatsen om de schilderij in haar raam onder te brengen. Nergens kon ze binnen. Eindelijk deed Z.E.H. Deken ze brengen naar een speelzaal in de St.-Ignatiusschool der Broeders van Liefde in de Beerstraat. Na de oorlog vonden wij het (lokaal) totaal verwoest. Was Jordaens onder de puinen vernield ofwel door de Duitsers meegenomen zoals zij het met andere kostbaarheden gedaan hebben? Wie zal het zeggen ? (2)

Naarmate oktobermaand vorderde groeide de stroom der vluchtelingen aan die door Diksmuide over de IJzer trokken. Het kanongeschot ook naderde. De 15 oktober zagen wij de eerste Franse soldaten in Diksmuide. Het gemeentebestuur richtte zich tot de krijgsoverheid om te vernemen wat zij best zouden aanraden aan de bevolking. De Franse admiraal Ronarch antwoordde dat hij troepenversterking verwachtte, dat zijn soldaten echte helden waren, dat de burgers best binst enkele dagen in hun kelders zouden schuilen, dat de vijand na enkele dagen zou teruggeslagen zijn, doch ddat hij natuurlijk niets kon verzekeren. Andere krijgsoverheden zegden: blijft voor enkele dagen binnen, de vijand zal over Diksmuide passeren

lijk over Brussel, Brugge enz.. Dan is voor u alle gevaar voorbij.

Bij het vernemen wat sommige doortrekkende vluchtelingen beleefd hadden en bij het naderend gevaar was tussen 15 en 22 oktober gans Diksmuide over de IJzer gevlucht behalve 3 of 4 oude vrouwtjes van wie men niet weet waar ze belonden zijn.

Volgende brief van een Esenaar schetst ons een beeld van wat tot ons doorsijpelde in Diksmuide:(1)

Het was op 15 oktober 1914 toen 's morgens de mensen uit Torhout, Kortemark en Handzame en andere gemeeten, omdat de Duitsers afkwamen wegvluchtten. Het was juist alsof het te Diksmuide feest was. De laatste trein kwam rond 10 u. voormiddag in Esenstatie en nam al de spoorwegbedienden op die wilden vertrekken. Veel mensen kwamen te voete of per rijtuig en trokken in de richting van Diksmuide naar Veurne en Duinkerke. De loopgraven voor het aanstaande gevecht waren gegraven bij Swaele (?) en Soubry's landen lagen vol franse soldaten tot tegen de Baakhoek (?).

De Esenaars dachten nog niet aan vluchten, maar tegen de avond kwam het volk van het Roggeveld ook af en zo was gans de kalsijde gekuist tot aan het kruis tegenover Caura's. Niemand had de Duitsers gezien maar ze waren op weg naar Duinkerke, zo werd gezeid. Met het vallen van de avond mocht er niemand meer voorbij vanwege schildwachten die bijna tegen ons huis stonden.

Zo kwam het dat er bij ons vijftig mensen in

de herberg kwamen vernachten met het inzicht de reis voort te zetten en ik stond toe bij hen te blijven binst de nacht. Het was 8 uur. Elk ging naar bed - die een bed had - en toen alles stil was draaide ik het licht uit. Het was rond 9 uur toen al met eens een machinegeweer begon te knetteren, dicht tegen onze gevel. Het stond tussen de twee herbergen en de kogels vlogen er zo dicht als de hagel in een hagelvlaag. Allen wilden de kelder in, maar ze wisten niet waar deze was daar het donker was vonden zij hem niet. Ik had veel moeite om door het volk te geraken en de kelderdeur te openen. Er waren nu omtrent 50 mensen in onze kelder van 9 u. 's avonds tot 6 u. 's morgens. De hagelvlaag of liever de kogelvlaag duurde omtrent een uur en half. Dan werd alles stil en niemand wist of de vijand vertrokken was en niemand had de stoutmoedigheid om buiten te kijken. Het machinegeweer der Duitsers werd door de Fransen beantwoord met geweer- en kanongeschot. Twee stenen vielen van onze schouw in de keuken. Als het 's morgens dan klaar werd begonnen wij voorzichtig buiten te piepen en wij zagen niemand. De Duitsers waren achteruitgegaan en hadden twee velo's achtergelaten aan de hooiweg. De Fransen hadden geen gekwetsten. Het zonnetje kwam ons weder moed geven. De vluchtelingen zetten hun weg voort. Vader en moeder en ik zijn dan ook gevlucht naar de Rochusstraat. Ik met de klederen aan die ik nog draag ging naar Esenplaats om daar een rijtuig te zoeken dat mij moest verder voeren op de vlucht.

't Was 16 oktober rond 10 u. voormiddag toen de eerste kanonballen op Esenplaats vielen.

Verder gaan was in 't gehele mijn gedacht niet meer en ras verschool ik mij bij Costenobel in de brouweriekelder waar er reeds een 60 andere Eenaars verbleven. Rond 2 u namiddag kwam de eerste duitse troep op de dorpplaats. 't Was een bende van duizend mannen of meer omtrent 4 uur stonden de kanonnen op en rond de statie alsook aan P. Stubbe's (herberg St-Andries) en begonnen te schieten. Dat geschut werd wel beantwoord vanwege de bondgenoten. Dat geschut duurde zo geheel de nacht voort tot 's anderendaags rond 1 u namiddag. Dan gingen de Duitsers schielijk op de vlucht. Het was al soldaat dat men op de dorpplaats zag en in 10 minuten was er geen enkel meer te zien.

De Duitsers hadden veel doden. Er werden er veel begraven rond de statie en op het land rond het Eikhof. Nadat dit onweder over was kwamen al de burgers verschrikt rondzien; wij zagen nog één Duitser doodliggen in het gemeentehuis. Al de huizen wier inwoners gevlucht waren, waren gans geplunderd. Alle meubels waren opengebroken, 't bijzonderste gestolen en verhuisd, papieren verdwenen en wat niet dienstig was voor de vijand was gescheurd of vernield.

Zwijnevellen werd ook gevonden van zwijnen daar gedood en gevlaân. Gedurende het bombardement speelde een Duitse officier de piano bij Victor de Graeve (herberg aan de statie) opeens viel een obus het nieuw gebouw in puinen slaande. De officier was al spelend gedood en de baas en zijn dochter gekwetst. Twee obussen vielen ook in de kerk. De zondagmor-

gen waren enige Belgische en Fransche soldaten van Diksmuide gekomen om te zien of er te Esen nog Duitsers achtergebleven waren. 't Was het geval. Er kwamen daar zes duitse soldaten langs de ijzerweg gegaan. Een frans soldaat schoot van aan de statie; er vielen er twee gedood en één gekwetst. De andere vluchtten. 't Was het laatste van de slag dachten wij. De volgende maandag kwamen er een groot getal van Diksmuide naar Vladslo en omstreken. In de voormiddag begon het kanon te bulderen en het geweer te knetteren in de gemene broekage en langs Wijnendalebos. Wij zien veel branden, onder andere op de Beerstplaatse. De dinsdag waren de Duitsers op Eisdijk langs de vaart al Werken weg en het was een overdonderend gerucht van kanon- en geweergeschot. Zo duurde het de ganse dag. Het was hoegenaamd niet veilig buiten en ik zou toch zo geern van daar kunnen vertrekken.

's Avonds te 6 uur worden 6 duitse soldaten gedood aan Esen-statie. De bondgenoten waren reeds teruggetrokken naar Diksmuide. Om 7 uur was geheel Esenplaats vol Duitsers, van aan het Leeuwke tot op de markt. Wij hadden ons reeds lang in onze schuilplaats teruggetrokken. Wij drongen zo dicht bij elkaar van schrik. Om 8 uur vergaderden enige duitse officieren bij Costenobel. Zij beweerden dat de civiel op hen geschoten hadden. Toen ze ontwaarden dat er burgers in de kelders zaten werden wij er allen uitgehaald. Wij waren met 22 mannen en ongeveer 40 vrouwen en kinders. Met de handen omhoog moesten wij langs de geweren en bajonetten voorbijtrekken. Wij hoorden onophoudelijk zeggen: "Zij hebben geschoten". Wij werden allen afgetast. Twee hadden

een geweerkogel bij zich en werden seffens weggeleid. Wij stonden allen in een rij nevens de bakkerij van J. Desmet. Toen wij allen nauwkeurig onderzocht waren werd ons bevolen elk in zijn huis licht te gaan aansteken en dan terug de kelder weder binnen te treden. Dat duurde niet lang. Wij waren nog niet allen de kelder binnen of de soldaten begonnen te schieten zonder reden. Wij dachten dat het op ons was. 't Was een angstig ogenblik. Dat schieten duurde zo een uur lang. Daarna werden wij weer bovengehaald door andere officieren die beweerden dat wij wedergeschoten hadden. Wij stonden op de koer en een der officieren riep in 't frans: "indien gij niet zegt wie op ons geschoten heeft zult gij allen de dood sterven. Eene der dochters van Costenobel zei daarop: Wij weten niet wie op u geschoten heeft. Wij zitten hier in de kelder om ons te bevrijden tegen de kogels en niemand heeft geschut bij zich. De officier herhaalde nog eens zijn bedreiging erbij voegend: Madame dat zijn onze orders. 't Is oorlog. Wij meenden dan dat wij er aan moesten. Toen dit alles gebeurde stond gans Esendorp in laai en vlam, de kerk inbegrepen. Nu moest de zoon van Costenobel het huis van de burgemeester aanwijzen, hetwelk zij seffens de prooi der vlammen mieken. De vrouwen en kinders werden weggeleid in de overblijvende huizen, onder ander meestal in het huis van René De Bruggraeve. Een andere zoon Costenobel die doodgeschoten wierd onder de ogen zijner ouders en vrienden wierd uit de rij geroepen enige stappen opzij geleid en zonder veroordeling voor onze ogen doodgeschoten.

Wij waren nog met 21 man. Ik wierd 1000 dollars

van mijn gespaard geld afgenomen door de soldaten. Een ander duitser nam mijn gaanstok en ik kreeg er eerst nog een trek van (de schrijver van deze brief was lecht te gange en kwam pas uit een ernstige ziekte).

Daarna moesten wij allen op de kalsijde in een rij gaan staan. Een majoor ging ons voorbij op ons wijzend met zijn revolver tegen ons aangezicht. Maar hij schoot niet. Een ander had een rijzweep en gaf ons allen een ramming. Wij moesten dat verdragen zonder verroeren.

Velen onder ons werden hun geld, juwelen en waarden afgenomen. Na deze plagerijen moesten wij terug naar de kelder, bewaakt door 4 soldaten, waar wij met de handen op de knieën moesten zitten en geen woord mochten spreken.

Om 12 uur moesten wij wederom uit de kelder. Wij werden allen in de herberg geleid van Wwe Bossuyt (op de markt). Dit huis was nog niet afgebrand. Daar kregen wij vier nieuwe bewakers. Deze lieten ons nederzitten op de vloer. Nauwelijks nedergezeten of een officier komt binnengevlogen die ons beveelt recht te staan. Wij hoorden intussen veel losbrandingen van geweren en kanonnen. Wij zagen ook vlammen opstijgen uit een dikke rook. Wij waren moegestaan en rond de morgen mochten wij nederzitten. Te 7 uur 's morgens moesten wij van daar weg en ze staken dan ook het huis in brand. Twee en twee werden wij naar de gemeenteschool gedreven en rekewijs lans de muur geplaatst. Wij dachten dat ditmaal ons laatste uur geslagen was.

Wijl wij daar stonden werd nog een groep van 15 man van rond de statie bij ons gebracht. Allen weenden dat ze huilden op voorverdovende wijze.

Een soldaat die zeker een gevoel van medelijden met ons had kwam bij ons en riep luid te midden van het gehuil: zwijgt toch mensen, gij zult vrijgelaten worden, maar mij moeten eerst onze gekwetsten in veiligheid brengen.

Deze gekwetsten waren bij Jules Laroye. Zij haalden het vierwielenrijtuig bij Costenobel en spanden Jules Laroye's paard in. Vier gekwetsten wierden ermede naar Torhout gevoerd. De overige soldaten die daar stonden trokken naar het Eikhof en wij werden vrij verklaard maar wij moesten toch terug naar de brouwerij omdeswille van het geweldig geschut. Wij werden streng bewaakt maar toch zachter behandeld. Men schoot dat horen en zien verging, zodanig dat niemand durfde buiten te kijken. Wij kregen er bijna niets te eten. 't Werd van dag tot dag slechter.

Dagelijks gaf men ons twee drie aardappels met de pele, bier was te kopen, maar niets anders was er te krijgen. Oude vrouwen werden aangaande hunne natuurlijke behoeften aan kleine kinderen gelijk. Het werd onuitstaanbaar van de walgelijke stank. Gedurende tien dagen woede het geschut. Alle burgers werden naar de brouwerij gedreven als vee. De Duitsers beweerden dat de burgers hen verraden hadden. Zo waren er 86 slachtoffers doch er kwamen er altijd bij, nu eens tien dan zes enz. tot op

het ogenblik dat wij daar weg moesten. Dan waren wij met 522 mannen, vrouwen en kinders. Er zijn onder dezen toen gedood die ik ken. 't Was op de dertienste dag dat ik bij hen verbleef.

De zondag 15 november moesten wij te voet naar Zarrenstatie, vandaar werden wij naar Torhout gevoerd en vrij gelaten.

Voetnoten.

- (1) Z.E.H. Deken Moulaert liet vroeger een namaaksel van het beeldje verveerdigen, waarin een stukje stak van de eik van Foy. Dit namaaksel heeft hij uit Diksmuide meegenomen naar Engeland waar hij naartoe gevlucht is. Bij zijn dood aldaar te Woodfordbridge vertrouwde hij het toe aan Zuster Andrea der Zwarte Zusters van Diksmuide die hem op zijn vlucht vergezelde. Deze bracht het na de oorlog terug naar België, eerst bij haar medezusters te Vinkem, die daar een huis voor vluchtelingenkinders bestuurden. Nu wordt het namaaksel vereerd in de St.-Niklaaskerk van Diksmuide.

Zoals ik hoger zegde werd het echte beeldje met veelkostbare juwelen en edelgesteenten ondergedolven in de hof van Z.E.H. Deken. Na de oorlog heb ik met de kerksuisse (Vincke) van voor de oorlog die het daar met de deken weggeborgen had helpen zoeken op de plaats waar het gedolven was, doch niets teruggevonden. De grond was omwoeld door obussen.

Een kunstvol gotisch koperen gestel, in

de vorm van een kapelletje op vier staanders waaronder het beeldje voor de oorlog ter verering in de kerk uitgesteld werd, was samen met andere weerdevolle voorwerpen, voor de vlucht, ondergebracht naar de kelder van het klooster der Zusters van St-Niklaas in de Beerstraat waar ook Z.E.H. Deken schuilde. Een der laatste legerauto's die voor de val van Diksmuide de straten doorkruiste, heeft die voorwerpen verzameld in een wasmande en in veiligheid gebracht achter de IJzer. Door toedoen van een legeraalmoezenier (Glenison uit Antwerpen) heb ik die voorwerpen in handen gekregen en ze doen overbrengen naar Parijs waar een bergplaats bestond (Petit palais) voor geredde kunstvoorwerpen.

Van Glenison kreeg ik een kelk uit de kerk van Diksmuide die ik geheel de oorlog gebruikt heb te Hondskoote en die mij na de bevrijding wel te pas kwam op het front.

- (2) Vooraleer Diksmuide op 11 november geheel door de Duitsers bezet was heb ik tot tweemaal toe geprobeerd om van uit Leisele Dismuide te bereiken om de schilderij te redden. Bij een eerste poging, 3 november bereikte ik de "oude barrière" op een half uur van Diksmuide langs de kalseide van Oostkerke naar Diksmuide. Een tweede maal bekwam ik een vrijgeleide van generaal Greindel waarmede ik mij mocht begeven naar de generale staf van het IJzerleger gevestigd in de pastorie van Oudekapelle. Daar moest ik toelating vragen om Diksmuide binnen te gaan.

Gij zijt priester in eeuwigheid.

(Ps. 109, 4)

†

Dit weze een troostvol aandenken aan

ZEERERWAARDE HEER

JOZEF VAN RYCKEGHEM

zoon van Mijnt. Louis en Mevr. Elisa Dekeyser

geboren te Loppem, op 3 maart 1876

priester gewijd, op 22 december 1900

leraar aan St. Lodewijkscollege te Brugge,

op 18 september 1900

onderpastoor te Leisele, op 28 juli 1908

onderpastoor te Diksmuide, op 28 juli 1910

hulpouderpastoor te Hondschote gedurende de

eerste wereldoorlog,

desservitor te Lampernisse, Oostkerke, Kaaskerke

en Diksmuide, op 10 juli 1919

pastoor te Kaaskerke, op 23 november 1920

pastoor te Merkem, op 25 augustus 1922

pastoor te Beemem, op 19 augustus 1927

pastoor te Ruiselede, op 27 december 1930

algemeen directeur van het klooster van O. L.

Vrouw van VII Weeën te Ruiselede, op 27 april 1937

ging op rust, op 22 maart 1959

overleden te Ruiselede, gesterkt door de Heilige

Zalving der zieken en de Apostolische Zegen,

op 27 april 1966.

Een sterke priesterfiguur is heengegaan, een priester naar het hart van de Heer.

De overledene had een sterk gestel en een mateloze werkkraft. Lange jaren, gedurende en na de eerste wereldoorlog, heeft hij echt pionierswerk verricht bij de vluchtelingen en bij de eerste mensen die na de oorlog naar de frontstreek terugkwamen. Daar heeft hij de volle maat kunnen geven van zijn ondernemingsgeest en van zijn wijze daadkracht; er moest gewerkt worden, er moest gebouwd worden en de menscn moesten voelen dat er iemand was die voor hen leefde en die voor hen bad. Echt een taak voor hem!

Op elke plaats waar zijn bisschop hem benoemde, heeft hij gewoekerd met zijn talenten: zijn goedheid, zijn wijsheid, zijn begrip, zijn aanpak, zijn aanstekelijk godsvertrouwen. Niemand weet wellicht beter dan de zusters en de oud-leerlingen van Ruiselede, welk een rijkdom van geest en hart de Heer hem geschonken heeft en hoe kwistig hij die heeft uitgedeeld.

Hij was een echt voorbeeld van vlaamse vroomheid: hij stond met beide voeten stevig op de grond en hij leefde in een sterke, uitstralende godsverbondenheid.

De Heer heeft hem een merkwaaardig geschenk gegeven door zijn rusteloze geest tot het einde toe steeds even helder en jeugdig te bewaren, vol belangstelling voor alles, vooral voor de meest actuele noden van de Kerk.

Mijn dierbare familieleden, ik dank U voor uw genegenheid, voor uw belangstelling en uw talrijke bezoeken. Het was telkens een vreugde in uw midden te zijn. Bidt voor mij.

Eerwaarde Zusters, gij waart mij met een grote liefde genegen; gij hebt mij door uw ononderbroken zorgen, een zonnige oude dag bezorgd. Ik dank U. Mocht de Heer uw congregatie, die mij zo dierbaar was, zegenen.

María, Moeder van Smarten, bid voor ons.

De families Van Ryckeghem en Dekeyser,
De Zeereerwaarde Heer Directeur en de
Eerwaarde Zusters van de Congregatie van
O. L. Vrouw van VII Weeën te Ruiselede
danken om uw declinering en gebeden.

Drukk. Slandaert, Ruiselede

Samen met de heer Focke politiecommissaris van Diksmuide begaven wij ons op weg naar Alveringem. Doch vooraleer Oudekapelle te bereiken werden wij van over den IJzer begoten met een vloed van obussen. Wij waren gekomen over de Grogne bij het hof van Bulcke's waarvan de zoon-priester Marcel aalmoezenier sneuvelde in het bos van Houthulst bij de achteruittocht der Duitsers. Zo waren wij gedwongen terug te keren.

Wat is er geworden van de Jordaens ? In 1960 las ik in een dagblad dat een verzameling kunstwerken openbaar zou verkocht worden te Parijs waaronder een aanbidding der Wijzen van Jordaens. Daarop verwittigde ik de heer Gouverneur van Westvlaanderen en vroeg hem te willen aandringen bij de bevoegde overheid om de herkomst van die Jordaens te onderzoeken. Hij kreeg voor antwoord dat de Jordaens van Diksmuide verbrand was in de puinen. Welnu van het werkvolk dat na de oorlog de opruimingswerken verrichtte heb ik nooit gehoord dat zij sporen van brand zouden ontdekt hebben in de zaal waar de Jordaens geplaatst was, noch overblijfsels van een schilderij. Kunnen de Duitsers niet zelf het tableau medegenomen hebben zoals zij gedaan hebben met de beste priestergewaden der kerk van Diksmuide ? Deze waren verborgen in de kelder van koster Ketele en de Duitsers hebben deze van daar uitgehaald en overgebracht naar Vladslo waar zij ze gegeven hebben de zusters van het klooster. Ikzelf heb die ornamenten vinden liggen in een spreekplaats open tafel in het Bisdome te Brugge. Van

Vladsloo waren zij eerst verhuisd naar Torhout en van daar naar Brugge.

- (3) J. Caura, Esenaar van geboorte en woonachtig in Moline (Detroit) V.S.A. was juist voor de oorlog bij familieleden te Esen toegekomen om na een zware ziekte aldaar volledig te herstellen. In hierbijgaande brief zette hij zijn belevenissen uiteen, bij de intocht der Duitsers. Na het achteruitdrijven der bevolking van Esen kon hij met zijn Amerikaanse papieren, langs Holland terug naar Amerika.

EENIGHE GEWOONELIJKE EN BUYTENGWOONELIJKE VOORVALLEN TE ZEDELGEM

Eddy KYNDT

Huiszoeking - Op den 5den april 1826 is genaamde Catherina D'Hondt, weduwe van Johannes Deschepper, eenen fynen hekel ontnomen uit hare wooning. Zij heeft vermoeden dat den zelve gestolen is door haar gebuurvrouw Isabella Sabbe, huisvrouw van Jacob Cailleuw wonende te Zedelghem.

Op welke verklaring den Assessor doende het ambt van politiezaken zich begeven heeft ter woonste van gezegde Sabbe en aldaar op den zolder bevonden heeft den hekel, gebonden in eenen bond stoppe, ontbrekende aan den zelve hekel het bard waarop hij genageld geweest heeft. Op welke ontdekking Isabella Sabbe verklaard heeft dat deezen hekel haar toebehoorende is. De aanklaagster Catherina D'Hondt in tegendeel houd staan dat

den meergemelden hekel den haren is en dat zij dit kan bewijzen door getuigen.

Dolle hond - Op den 15den april 1828 heeft den hond van Johannes Brikman, werkman alhier zich in den namiddag van zijne keeten losgemaakt, welken hond verdagt is te zijn aangedaan van watervrees. Den rondzwerfenden dollen hond heeft het kind van Johannes Rammant, landbouwer alhier, met naam Pieterken oudt 13 jaren, gebeten in zijn hand, als ook een ander kind aan de stad Thourout te huys behoorende, waarvan de naam ons onbekend is en daarenboven nog twee honden, te weeten deen van Pieter Vereecke en den gonnen van Cornelus Moyaert. Het is aan Cornelus Declerck dezer gemeente gelukt van den dollen hond te dooden.

dollen hond te dooden.
Johannes Rammant heeft zijn gebeten kind naar Alteren doen geleiden om aldaar gemeesterd te worden. Wij zullen bij de terugkomst van dit kind eenen wakenden oog op het zelve doen houden.

Veldwachter overleden. -

Op 11 april 1828 bevindt de veldwachter dezer gemeente zich gevaarlijk ziek en verkeerd door dies in de onmogelijkheid den namen der personen die opgave gedaan hebben van het getal en de soort hunner honden overteleggen.

Op 19 april 1828 ten zeven uren van den morgen komt Benedictus Benoot veldwachter dezer gemeente, tengevolge van ziekte te overlijden. Hij laat agter eene weduwe met 10 kinderen, ontbloed van alle middelen.

Problemen Armbestuur -

Juni 1828 beklagt den behoeftigen Joannes Neels zich erover dat het Armbestuur van Zedelghem weigert hem eene woonst te verschaffen. Het Arm-

bestuur geeft hierop te kennen dat den genaamden Neels, gelijk de andere behoeftigen dezer gemeente wekelijks bedeed wordt en zoodanig als zijn staat vereischt en dat zij in de onmogelijkheid zijn van hem eene woning te verleen en welom motieven, dat indien zij toestonden in de betaling der pacht eenen woning, zij verplicht zouden zijn aan al de armen woning te verleen, dewijl een ieder zoo veel recht heeft, als Neels, zulks te vragen. Temeer indien Neels zich konde onthouden van noodeloze uitgaven te doen, 't is te zeggen den genever en de koffij te derven, hij wel in staat zoude zijn van een klein huispacht te betalen, en dat hij aan zijn eigen doen de positie waarin hij zich thans bevindt, toeteschrijven heeft.

Augustus 1828 is den genaamden Louis Blondeel zich gaan beklagen in het Gouvernement dat hij van het Armbestuur

alhier geen onderstand kan bekomen. Genaamden Blondeel behoort aan de gemeente Zedelghem niet te huis. Deezen persoon is geboren binnen de stad Brugge en verkeerd gedurende 20 à 30 jaar binnen de gemeente Zedelghem zonder in de zelve wooning te hebben. Hij houdt zich nergens gestadelijk op en bevindt zich dan in de eene en dan in de andere gemeente zonder inwooning.

Aanranding - Op den 17den september 1828 hebben het dogterken van Pieter Willems en het gonne van Jacobus Janssens, ingezetenen van Zedelghem, alhier aangerand geweest van eenen onbekenden persoon. Den veldwagter dezer gemeente heeft zich vervolgens op eenen buitengewone rondreis begeven en in den namiddag eenen persoon als landloper, zich namende Therry Josephus, zonder vaste woonste of middelen van bestaan, aangehouden. Den arrestant is in hegtenis gesteld.

Diefstal - Binnen den nacht van den 22sten september is er eene diefte met braak begaan van kleederen, linwaten zakken en blomme door onbekenden ten huise van Meulemeester-Vanhille, bakker op de plaatse van Zedelghem. Tevens heeft Franciscus Gevaert, die thans woonagtig is te Oostcamp bij den landbouwer Deprez, verklaard dat hij uit zijnen koffer die is staande ten huise van Meulemeester-Vanhille ontnomen is 116 fransche kroonen en 12 stukken van vijf frans en dat hij op niemand vermoeden heeft van deze gelddiefte begaan te hebben.

Invrijheidstelling - Den genaamden Josephus Willems, geboren en wonende binnen deze gemeente heeft zich over eenige maanden bij gebrek aan werk in het bedelaarswerkhuis te Brugge vrijwillig aangeboden en heeft aldaar opgenomen geweest. Willems komt ons nu op den 14 meye 1828 vertoonen dat het

thans het getijde des jaars is dat hij werk kan bekomen en door dies zich zeer wel zouden kunnen ontdragen. Zijne slakking (= invrijheidstelling) wordt dan ook gereclameerd.

Bericht voor bakkers -

De Zedelghemse bakkers worden uitgenoodigd van zich dadelijk aan de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 25 januarij 1826 te volkomen, nopens het kenmerk teeken van het beroep der bakkers die zij buiten hunne winkels moeten hangen als mede een zwart boord waarop de prijzen tegen welke zij hunne broodsoorten verkoopen, opgeteekend zijn. Gezien vermelde bepalingen op heden 19 juni 1828 geensins worden nagekomen, worden zij verzocht van dadelijk zulks te doen, zooniet zullen zij na de acht dagen geverbaliseerd worden.

Brood - Op den 25 juli 1828 worden de navolgende broodsoorten in de ge-

meente van Zedelghem gebruikt:

- brood van enkel rogge, ongebuild
- brood van enkele tarwe, gebuild
- brood van enkele tarwe, ongebuild.

Tevens worden de door de stad Brugge opgegevene uitkomsten voor deze gemeente als eersten grondslag genomen tot het bepalen van den prijs van het brood.

Den toestand van den landbouw september 1829 -

De graanoogst is alhier wel uitgevallen, doch zonder geen schade inge-oogst. Maar integendeel dat het hooy door den menigvuldigen regen bijna al aan den ramp is gekomen, dat den haver en den boekweit die zich nog te lande bevind, en aan de welke reeds veel schade is toegekomen door het water waarmede het land dagelijks bedekt wordt, niet kan ingepogst worden welhaast, indien den regen aanhoud, teeneemaal vernietigd zal zijn. Ook met dezen aanhouden-

den regen zullen de aard-appelen gansch tot rot-tigheid overgaan.

Brand - Den 19den septem-ber 1829 is er alhier brand ontstaan in de wooningen van Marie Blon-deel, weduwe Franciscus Hast, werklieden alhier. Her verlies worde geschat op f 400,00.

Door deezen brand zijn de voornoemde personen in de grootste armoede ge-dompeld.

Onrechtmatige aanhouding-

Den 2den november 1829 heeft de genaamde Eugenia Moyaert, huisvrouw van Joannes Blanckaert, beide sedert 18 maanden binnen de stad Brugge gehuisvest maar alsnog aan de ge-meente Zedelghem te huis behoorende, ter kennis gegeven dat haren man, den genaamde Blanckaert met zijne vier minderja-rige kinderen met naam Catherina, Francisca, So-phia en Theresia door de policie der stad Brugge aangehouden geweest heb-ben als bedelaars en in het Bedelaarswerkhuis overgebracht werden en wel

omdat zij van iemand eenige eetwaren gekregen hadde zonder aanvraag gedaan te hebben.

Eugenia Moyaert verzoekt ons ernstelijk de slak-king (= invrijheidstelling) van haren man, benevens hare vier kinders, ander-sins dat zij wel haast met de kinderen die haar overgebleven zijn, in de grootste armoede zal gedompeld zijn.

Diefstal - Op den 17den november 1829 gebeurt er eene diefte van takke-boschen toebehorende aan Pieter De Roo, koopman alhier.

Op den 11den januarij 1830 wordt eene diefte van aardappelen begaan bij Jacob Demeulenaere, brouwer alhier en daarvan worde verdagt Bernardus Verstraete en Pieter Van-steenckiste, werklieden dezer gemeente.

